

רע"פ 2675/17 - גיל ארצי נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון
רע"פ 2675/17

לפני: כבוד השופט א' שהם

המבקש: גיל ארצי

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה, בע"פ 486-09-16, מיום 14.11.2017, מחוזי על ידי כב' הרכב השופטים: י' גריל - שופט בכיר; ב' בר-זיו; ו-א' אלון

בשם המבקש: עו"ד אוהד מגורי

בשם המשיבה: עו"ד אבי וסטרמן

החלטה

1. לפניי בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה (כב' הרכב השופטים: י' גריל - שופט בכיר; ב' בר-זיו; ו-א' אלון), מיום 14.11.2017, בע"פ 486-09-16, ועל החלטתו המשלימה של בית המשפט המחוזי, מיום 5.3.2017. בגדרו של פסק הדין, נדחה ערעורו של המבקש על הכרעת דינו של בית משפט השלום בחדרה (כב' השופטת ר' סגל-מוהר), בת"פ 46759-07-13, מיום 14.12.2015, ועל גזר הדין מיום 8.6.2016.

רקע והליכים קודמים

2. נגד המבקש הוגש כתב אישום לבית משפט השלום בחדרה, המייחס לו את ביצוע העבירות הבאות: גידול, ייצור, והכנת סמים מסוכנים, לפי סעיף 6 לפקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], התשל"ג-1973 (להלן: הפקודה); החזקת סמים שלא לצריכה עצמית, לפי סעיפים 7(א)+7(ג) רישא לפקודה; החזקה או שימוש בסמים לצריכה עצמית, לפי

עמוד 1

סעיפים 7(א)+7(ג) סיפא לפקודה; החזקת כלים להכנת סם שלא לצריכה עצמית, לפי סעיף 10 רישא לפקודה; והפרעה לשוטר במילוי תפקידו, לפי סעיף 275 לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

מעובדות כתב האישום עולה, כי ביום 18.7.2013, ערכו שוטרי משטרת ישראל חיפוש כדין בביתו של המבקש, ברח' הנדיב 103 בפרדס חנה. במהלך החיפוש נמצא, כי המבקש החזיק במרפסת ביתו נייר עיתון מקופל, ובו סם מסוכן מסוג קנבוס במשקל של 0.76 גרם נטו, וזאת לצריכתו העצמית, מבלי שהמבקש קיבל היתר או רישיון לכך. לאחר שהשוטרים הודיעו למבקש כי הוא מעוכב לחקירה, הכשיל אותם המבקש בכך שברח מהבית בריצה לכיוון שדה קוצים סמוך. במהלך חיפוש נוסף, אשר נערך במקלט המצוי בשטח שבחזקת המבקש, בסמוך למחנה 80, על כביש 65, פינת דרך הנדיב בפרדס חנה (להלן: המקלט), נמצא כי המבקש גידל במקום 148 שתילים של קנבוס, במשקל נטו של 5.63 קילוגרם. עוד נמצאו במקלט, 7 מאווררים תעשייתיים; צינורות השקיה וטפטפות; מזגנים; 18 שקי דישון; בקבוקי דישון; כדים למדידה; ציוד חשמל ואינסטלציה בתפוזרת; 19 גופי תאורה ממתכת; 5 חליפות ריסוס; ו-5 נורות חממה.

3. בהכרעת דינו של בית משפט השלום, מיום 14.12.2015, זוכה המבקש מהעבירה של הפרעה לשוטר בעת מילוי תפקידו, וזאת בהיעדר ראיות מספיקות להוכחת כוונתו להפריע לשוטרים, שהיו במקום. בהתייחס ליתר העבירות המנויות בכתב האישום, ציינה כב' השופטת ר' סגל מוהר כך: "לאחר ששוכנעתי מעבר לכל ספק סביר כי הוא [המבקש] ביצע את כל עבירות הסמים המיוחסות לו בכתב האישום וזאת על בסיס הודאתו בחקירתו במשטרה הנתמכת בשאר הראיות העולות כדי 'דבר מה נוסף' לתמיכתה ואף מעבר לזה, הנני מרשיעה אותו בעבירות של גידול סמים מסוכנים, החזקת סמים שלא לצריכה עצמית והחזקת כלים להכנת סם שלא לצריכה עצמית, לפי סעיפים 6, 7(א)+7(ג) רישא ו-10 לפקודה".

4. טרם מתן גזר דינו, הורה בית משפט השלום כי שירות המבחן יכין תסקיר בעניינו של המבקש. מהתסקיר שהוגש עולה, כי המבקש נשוי ואב לשבעה ילדים, וכי במהלך השנים הוא התדרדר למצב כלכלי קשה, לרבות חובות גבוהים לרשויות החוק. המבקש אף נדון בבית משפט השלום בכפר סבא, בת"פ 12-02-36579, מיום 23.12.2015, לעונש של 15 חודשי מאסר בפועל, בגין ביצוע שורה של עבירות, לפי פקודת מס הכנסה ומס ערך מוסף (להלן: תיק עבירות המס). בפני שירות המבחן, עמד המבקש על גרסתו שהוצגה קודם לכן, במסגרת הכרעת דינו של בית משפט השלום, לפיה הוא גידל את השתילים לצורך שימושו האישי בלבד, על רקע מצב בריאותי מורכב, ממנו הוא סובל. שירות המבחן העריך כי בהיעדר סיוע טיפולי, קיים סיכון להישנות התנהלות עוברת חוק מצידו של המבקש. ואולם, על רקע תקופת המאסר שנגזרה עליו קודם לכן בתיק עבירות המס, שירות המבחן נמנע ממתן המלצה טיפולית בעניינו של המבקש.

יצוין, כי במסגרת הטיעונים לעונש, עתרה המדינה לכך שהמבקש יוכרז כ"סוחר סמים", וכי בית המשפט יורה על חילוט כל הציוד אשר שימש אותו לביצוע העבירות, לרבות אופנוע השייך לו; שטח הקרקע בו מצוי המקלט, בגוש 10106, חלקה 10 בפרדס חנה (להלן: המקרקעין); וכסף מזומן בסכום של 4,713 ₪, אשר נתפס ברשותו של המבקש בעת החיפוש.

5. ביום 8.6.2016, ניתן גזר דינו של בית משפט השלום בעניינו של המבקש. לאחר שבית משפט השלום סקר פסיקה רלוונטית, נקבע כי מתחם העונש ההולם, לעבירות שבהן הורשע המבקש, נע בין שמונה לשמונה עשר חודשי מאסר לריצוי בפועל. בבואו לקבוע את עונשו של המבקש בגדרי מתחם הענישה, עמד בית משפט השלום על עברו הפלילי המכביד של המבקש, הכולל הרשעות קודמות בעבירות אלימות, סמים, מס, ומרמה, ועל קיומם של עונש מאסר

מותנה, בן 3 חודשים, והתחייבות כספית, אשר היו בתוקף, בעת שביצע המבקש את העבירות בתיק הנוכחי. עוד נתן בית משפט השלום את דעתו לנסיבות חייו של המבקש, ולנסיבותיו המשפחתיות.

לאחר שבית משפט השלום איזן בין כלל השיקולים הצריכים לעניין, גזר בית משפט השלום את עונשו של המבקש, בהשיתו עליו את העונשים הבאים: 9 חודשי מאסר לריצוי בפועל; הופעל עונש מאסר מותנה בן 3 חודשים, אשר הוטל על המבקש, בת"פ 54281-12-15, בבית משפט השלום בחדרה (להלן: תיק עבירות הסמים הקודם), ונקבע כי חודשיים ירצו בחופף לעונש המאסר הנוכחי, וחודש אחד במצטבר, כך שעל המבקש לרצות 10 חודשי מאסר בפועל; 8 חודשי מאסר על תנאי, למשך שלוש שנים, לבל יעבור המבקש עבירת סמים מסוג פשע; 6 חודשי מאסר על תנאי, למשך שלוש שנים, לבל יעבור המבקש עבירת סמים מסוג עוון; חילוט התחייבות על סך ₪ 2,500 שעליה חתם המבקש, בגין הרשעתו בתיק עבירות הסמים הקודם; קנס בסך ₪ 7,500; פסילה מלקבל או להחזיק רישיון נהיגה למשך שמונה חודשים בפועל, ממועד שחרורו של המבקש מהמאסר; וארבעה חודשי פסילה על תנאי, לבל יעבור המבקש עבירה כלשהי על הפקודה.

עוד במסגרת גזר הדין, הכריז בית משפט השלום על המבקש כ"סוחר סמים", בציינו כי המבקש לא הצליח, במאזן הסתברויות, לסתור את החזקה הקבועה בחוק, ביחס לכמות הסם אשר נתפסה ברשותו. נקבע, בהקשר זה, כי המבקש החל ביצירתו של "מיזם עסקי" ותכנן לקצור את פירותיו לאחר שהשתילים יבשילו, באופן שיאפשר את הפקת הסם מהם. בכל הנוגע לבקשה לחילוט רכושו של המבקש, קבע בית משפט השלום, כי שטח הקרקע והאופנוע נרכשו על ידי המבקש בנסיבות שאינן קשורות כלל לעבירות הנדונות; כי עתירת המדינה לחילוט שטח הקרקע כולו, שעה שהמקלט מהווה חלק מן השטח בלבד, אינה מידתית; וכי הבקשה לחילוט האופנוע אינה סבירה. לצד זאת, הורה בית משפט השלום על חילוט הכסף המזומן, אשר נתפס ברשותו של המבקש, ואשר הושג, כפי הנראה, מביצוע עבירות הסמים.

6. המבקש הגיש ערעור לבית המשפט המחוזי (עפ"ג 4340-09-16) שנסב הן על הכרעת דינו של בית משפט השלום, והן על גזר הדין, אשר עליו הוגש ערעור נוסף מטעם המדינה (עפ"ג 486-09-16). בפסק דינו, מיום 14.12.2016, דחה בית המשפט המחוזי את ערעורו של המבקש על הכרעת הדין, בקובעו כי "לא עלה בידי [המבקש] לסתור את החזקה העומדת לחובתו לפי החוק, וכי ביצוע העבירות של החזקת סמים שלא לצריכה עצמית כמו גם החזקת הכלים לאותה מטרה, אכן הוכחו על ידי המדינה מעבר לספק סביר". גם ערעורו של המבקש על גזר הדין, במסגרתו הוא עתר לחפיפת עונש המאסר הנוכחי שהושת עליו עם עונש המאסר, אותו הוא מרצה בגין הרשעתו בתיק עבירות המס, נדחה. בית המשפט המחוזי ציין, בהקשר זה, כי בצדק הכריז בית משפט השלום על המבקש כ"סוחר סמים"; כי גזר הדין שהטיל בית משפט השלום על המבקש הוא סביר, מידתי, ומאוזן; וכי אין כל הצדקה למתן הוראה לפיה עונש המאסר בפועל בתיק הנוכחי ירוצה בחופף לעונש המאסר בפועל שנגזר על המבקש בתיק עבירות המס, שכן הוראה כזו תרוקן למעשה מתוכן את גזר הדין.

בהתייחס לערעורה של המדינה על גזר הדין, עמד בית המשפט המחוזי על הוראת סעיף 36א(א)(1) לפקודת הסמים, לפיו מקום בו הורשע אדם בעבירת סחר בסמים, יצווה בית המשפט, זולת אם סבר שלא לעשות כן מנימוקים מיוחדים, כי יחולט לאוצר המדינה כל "רכוש ששימש או נועד לשמש כאמצעי לביצוע העבירה או ששימש או נועד לשמש כדי לאפשר את ביצוע העבירה". בהמשך לכך, קבע בית המשפט המחוזי, כי המקלט בו הוצבו האדניות ובהן שתילי הקנביס, אכן שימש בפועל כאמצעי לביצוע העבירה. בית המשפט המחוזי הוסיף וקבע, כי אמנם אין הצדקה להורות על חילוט חלקת הקרקע כולה, אך אין בכך כדי לשלול את החילוט, תוך צמצום הוראת החילוט לשטחו של המקלט, מתוך שטח החלקה כולה. לפיכך, ערעורה של המדינה התקבל באופן חלקי, עת נקבע כי יחולט שטחו החלקי של המקלט

מתוך כלל החלוקה. לצורך כך, נקבע כי המדינה תבצע מדידה של שטח המקלט, וכי יתקיים דיון נוסף בסוגיית אופן ביצוע החילוט.

7. לשלמות התמונה יצוין, כי במקביל להתנהלותו של ההליך המשפטי בעניינו של המבקש, בוצעה הפקעה של שטח החלוקה בה נמצא המקלט, על ידי חברת נתיבי ישראל, לצורך שדרוג כביש מס' 65. מועד פרסום ההכרזה לצורך הפקעה היה 11.2.2016. יושם על לב, כי עד למועד פסק דינו של בית המשפט המחוזי, לא שולמו למבקש פיצויי ההפקעה בפועל.

8. ביום 28.2.2017, התקיים דיון בבית המשפט המחוזי, לצורך קביעת שווי של המקלט, במסגרתו הגישה המדינה לבית המשפט המחוזי שתי חוות דעת, מטעם שני שמאים. חוות הדעת הראשונה, נערכה על ידי שמאית המקרקעין איריס ישראלי, עבור חברת נתיבי ישראל, לצורך הערכת גובה הפיצוי שנחוץ ליתן למבקש לצורך הפקעת המקרקעין. בחוות דעת זו נאמר, כי הבעלות על החלוקה היא של המדינה, וכי זכויות החכירה הינן של חברת "בזק" והן הועברו לידי המבקש, הגם שחכירת החלוקה על-ידי מעולם לא נרשמה בספרי מרשם המקרקעין או בספר הנכסים של רשות מקרקעי ישראל. שווי המבנה בו נמצא המקלט הוערך על ידי גב' ישראלי, בסכום של ₪ 255,600. חוות הדעת השנייה נערכה על ידי השמאי אחמד מהדי אבו ריא, לצורכי התיק דן. מר אבו ריא העריך את שווי המבנה בו נמצא המקלט בסכום של ₪ 246,000, שמתוכו הוערך שווי המקלט עצמו ב-₪ 220,000. בהחלטתו מיום 5.3.2017, ציין בית המשפט המחוזי, כי חוות דעתו של השמאי אבו ריא מהימנה בעיניו, שעה שהיא לא נסתרה ולא הופרכה, במהלך החקירה הנגדית של מר אבו ריא, ואף נמצאו לה תימוכין בחוות דעתה של הגב' ישראלי, אשר הייתה מאוחרת יותר. יחד עם זאת, בית המשפט המחוזי ציין, כי כאשר רכש המבקש את זכויות החכירה של החלוקה מחברת בזק, בשנת 2012, שוויה היה כמיליון ₪, ואילו שווי החלוקה הנוכחי הוערך על ידי מר אבו ריא ב-₪ 666,000, כשני שלישי בלבד מסכום הקנייה. לאור זאת, העמיד בית המשפט המחוזי את סכום החילוט בגין ערכו של המקלט, על סך של ₪ 150,00 בלבד.

בקשת רשות הערעור

9. בבקשה לרשות ערעור, אשר הוגשה על ידי בא-כוחו של המבקש, עו"ד אוהד מגורי, נטען כי הבקשה "מציגה שאלות משפטיות מהותיות, החורגות מעניינו האישי של המבקש", כמפורט להלן:

א. תחילה, נטען כי עולה השאלה, מהי תכלית חילוטו של חפץ שהחזקתו חוקית, אך הוא שימש כלי עזר לביצוע עבירות סמים? בבקשת רשות הערעור נטען, בהקשר זה, כי "מן הראוי כי החילוט יבחן כעונש, לאור חומרת המעשה, מידת האפקטיביות שתהא לחילוט הרכוש הקונקרטי על הרתעת היחיד והרבים, וההלימה בין המעשה ובין חילוט הרכוש". ההתייחסות לחילוט כאל עונש מחייבת, כך נטען, מתן משקל למידתיות היחס שבין חומרת המעשה לערך הרכוש, ואיזון בין החילוט ליתר מרכיבי הענישה, דבר שנטען כי לא נעשה בעניינו.

ב. שאלה נוספת שהעלה עו"ד מגורי, היא האם ראוי לחלט רכוש אשר יצא את חזקת המדינה וחזקת הבעלים? על פי הנטען, בזמן התנהלות ההליך בעניינו של המבקש בבית משפט השלום, הוצא עיקול זמני לטובת המדינה, אשר נרשם ברשם המקרקעין. עם מתן גזר דינו של בית המשפט המחוזי, ביום 8.5.2016, תמו ההליכים, לשיטת המבקש, ותם תוקפו של הסעד הזמני. המדינה הגישה את ערעורה ביום 1.9.2016,

כשלאורך תקופת הערעור לא ביקשה המדינה להטיל כל הגבלה על זכויות המבקש במקרקעין. חרף זאת, המדינה לא הסירה את העיקול, והגישה את הערעור, כך נטען, כשהיא מונעת מהמבקש לבצע כל פעולה אופרטיבית בקרקע. נטען בנוסף, כי המדינה עמדה בקשר עם חברת נתיבי ישראל והורתה לה לעכב את ביצוע העברת כספי הפיצויים למבקש, בגין הפקעת המקרקעין, וזאת ללא בסיס לכך בדין. בנסיבות אלו, נשאלת, לדידו של עו"ד מגורי, השאלה - האם ראוי לדון בחילוט כאשר המדינה המשיכה להחזיק בזכויות אלה שלא כדיון, וכאשר היא בעצמה הפקיעה את המקרקעין? כמו כן, נטען בבקשה, כי הכספים שבית המשפט הורה על חילוטם שייכים למעשה לצד ג', קרי לחברת נתיבי ישראל, והם אינם ברשותו של המבקש. בהמשך לכך, נטען כי למבקש אמנם קיימת זכות לפיצויים מאת החברה, אלא שזכות זו עשויה להיות כפופה להתנגדויות, קיזוזים, וכדומה.

ג. עוד נטען בבקשת רשות הערעור, כי מדובר ב"מקרה תקדימי" שכן עד היום המדינה לא ביקשה חילוט של מקרקעין, במקרים אחרים בהם נעשו עבירות סמים בקנה מידה חמור יותר. לגישת עו"ד מגורי, נשאלת השאלה האם ראוי כי מקרה זה יהווה את "יריית הפתיחה", והאם הצטברות העונשים שהוטלו על המבקש, בהתחשב בנסיבותיו, אינה חורגת ממתחם המידתיות?

ד. בנוסף, נטען בבקשת רשות הערעור, כי מכיוון ששטח המקרקעין הופקע על ידי המדינה עצמה, הרי שהפעלת החילוט על כספי הפיצויים להם זכאי המבקש, בגין הפקעת הקרקע, הינה בגדר קנס ולא בגדר חילוט.

ה. טענות נוספות שהועלו בבקשת רשות הערעור הן, כי בקשת החילוט שהגישה המדינה לא עמדה בדרישות החוק, שעה שבחלקה הרלוונטי של הבקשה, לא פורטו פרטי הרכוש אותם מבוקש לחלט; וכי העונש שהושת על המבקש חורג "באופן בלתי סביר" מרף הענישה הנוהג.

10. ביום 9.7.2017, הגישה המשיבה את תגובתה לבקשת רשות הערעור, במסגרתה נטען כי דין הבקשה להידחות מאחר שהיא עוסקת בעניינו הפרטי של המבקש בלבד. כמו כן, נטען כי דין טענותיו של המבקש להידחות אף לגופו של עניין, כמפורט להלן:

א. ראשית, טענה המשיבה בתגובתה, כי אין מדובר ב"חוסר עקביות", ביחס לתכליות החילוט של חפץ ששימש כאמצעי לביצוע עבירות סמים. זאת, מאחר שהפסיקה הבהירה כי ביסוד החילוט עומדת, אמנם, תכלית מרכזית שהיא עונשית-הרתעתית, אלא שבצידה תכלית משלימה - התכלית המניעתית.

ב. עוד טענה המשיבה, כי החילוט לפי סעיף 36א(א) לפקודה, נעשה "בנוסף לכל עונש" כלשון הסעיף, ולפיכך, אין יסוד לטענתו של המבקש, לפיה לא נערך איזון בין תכלית החילוט, לחומרת העבירות שביצע, וליתר רכיבי העונש שהוטלו עליו. יתר על כן, סבורה המשיבה, כי העונש שהושת על המבקש הינו מתון ומידתי, ואינו חמור כלל ביחס לנסיבות המעשה והעושה.

ג. אשר לטענתו של המבקש בדבר חילוט הרכוש, אשר "יצא את חזקת הבעלים וחזקת המדינה", טענה

המשיבה, כי כלל לא ברור, האם אכן תם תוקפו של הסעד הזמני, שכן הדבר נתון לפרשנות. ואולם, המשיבה הוסיפה וטענה, כי מכל מקום הודע למבקש, ביום 1.8.2016, כי גזר דינו של בית משפט השלום לא הפך חלוט, וכי בתום פגרת בתי המשפט, יוגש עליו ערעור מטעם המדינה. לגישת המשיבה, המבקש הוא זה שנמנע מלפנות לבית המשפט בבקשה מתאימה, לצורך ביטול העיקול הזמני על הנכס. בנוסף, נטען על ידי המשיבה, כי קיומו של סעד זמני בתוקף, אינו תנאי לחילוט הנכס, אלא שמדובר באמצעי שנועד להבטיח אפשרות חילוט אפקטיבית. בהתייחס לטענה בדבר חילוט כספים השייכים למעשה לחברת נתיבי ישראל, טענה המשיבה, כי לא ברור כיצד הדבר פוגע במבקש, ולמעשה יש בכך משום הטבה עמו, שכן החילוט נכרך עם תשלום פיצויי ההפקעה.

ד. בעניין מהות הסנקציה שהוטלה על המבקש, נטען על ידי המשיבה, כי אין מדובר בקנס, אלא בחילוט זכותו של המבקש לקבלת חלק מכספי הפיצויים בגין ההפקעה, זכות ש"היא חליפתה של הקרקע אשר שימשה אמצעי לביצוע העבירות". אלמלא היה מדובר בחילוט כאמור, היה המבקש מחויב בתשלום סכום הקנס, ללא כריכת התשלום בקבלת המבקש את פיצויי ההפקעה.

ה. בהתייחס לטענה בדבר היעדר פירוט של הרכוש אותו מבוקש לחלט, מכוח סעיף הפקודה הרלוונטי, נטען על ידי המשיבה בתגובתה, כי בדיון בבית משפט השלום "נאמרו הדברים באופן שאין ברור ממנו". ומכל מקום, בית משפט השלום דחה את בקשת המשיבה לחילוט הקרקע, ואילו הערעור שהוגש לבית המשפט המחוזי עסק אך ורק בנושא זה, כך שאין כל בסיס לטענתו של המבקש, לפיה לא היה ביכולתו להתגונן כדבעי, נגד בקשת החילוט.

דיון והכרעה

11. הלכה מושרשת היא, כי רשות ערעור ב"גלגול שלישי" תינתן במשורה, היות שהיא שמורה למקרים חריגים בלבד, בהם מתעוררת שאלה משפטית כבדת משקל או סוגיה ציבורית רחבת היקף, החורגות מעניינם הפרטי של הצדדים להליך; או במקרים בהם מתעורר חשש ממשי מפני עיוות דין מהותי או אי צדק שנגרם למבקש (רע"פ 226/17 מסיקה נ' מדינת ישראל (6.3.2017); רע"פ 9171/16 כלבונה נ' מדינת ישראל (5.1.2017); רע"פ 1940/16 פולק נ' מדינת ישראל (14.3.2016); רע"פ 9460/16 גרנבי נ' מדינת ישראל (12.3.2017)). לאחר עיון בבקשת רשות הערעור ובנספחיה, נחה דעתי כי הבקשה שלפניי אינה עומדת באמות המידה שנקבעו למתן רשות ערעור, וזאת חרף הכסות המשפטית אותה מנסה המבקש לעטות על בקשתו. מטעם זה לבדו, דין הבקשה לרשות ערעור להידחות.

12. למעלה מן הדרוש, הנני רואה להתייחס לכמה מטענותיו העיקריות של המבקש, במסגרת בקשת רשות הערעור שלפניי. כזכור, טענתו המרכזית של המבקש היא, כי קיימת אי בהירות בפסיקתו של בית משפט זה, ביחס לתכלית חילוטו של רכוש ששימש לביצוע עבירות סמים. כפי שאראה להלן, אין בידי לקבל את הטענה.

סעיף 36א לפקודת הסמים המסוכנים מסמיך את בית המשפט להורות על חילוט רכוש, וזאת בין היתר, מקום שבו שימש הרכוש או נועד לשמש כאמצעי לביצוע עבירה. כפי שהובהר, לא אחת, בפסיקתו של בית משפט זה, תכליתה המרכזית של הוראה זו, הינה הרתעתית, במטרה לאיין "את המניע הדוחף וממריץ לביצוע עבירות הסמים: רווח עצום על רקע של סיכון קל יחסית" (ע"פ 7475/95 מדינת ישראל נ' בן שטרית, פ"ד נב(2) 385, 410-411 (1998) (להלן: עמוד 6

עניין בן שטרית)). על הרקע ותכליתה של הוראת סעיף 36א, עמדה גם השופטת ע' ארבל, בע"א 6702/04 מאזן נ' מדינת ישראל (10.11.2005), באומרה את הדברים הבאים: "החילוט הינו אחד האמצעים שהעניק המחוקק בידי בית המשפט, ככלי במלחמת החורמה בנגע הסמים. במערכה ממושכת וקשה זו ניתנו בידו של בית המשפט גם אמצעי אכיפה כלכליים המכוונים אל עברייני הסמים ואל מי שאפשרו בדרך כלשהי את ביצוע העבירה או הקלו עליה". באומרי כי תכליתה של הוראת החוק הינה, בראש ובראשונה, הרתעתית, אין משום קביעה לפיה החילוט הינו בגדר עונש ככל העונשים, שכן בית משפט זה הבהיר, לא אחת, כי "חילוט אינו עונש במשמעותו המובהקת של מושג זה ותכליתו אינה 'עונשית'". זאת, הגם שלעיתים קיים לחילוט "היבט עונשי, והוא בא להטיל סנקציה נוספת על עברייני הסמים, בנוסף לכל עונש אחר שיוטל עליו" (בש"פ 2757/03 סלמאן נ' מדינת ישראל (30.4.2003)). את ההלכה בעניין זה, סיכם השופט י' דנציגר, בציינו כי "ביסודו של מוסד החילוט עומדת, אפוא, תכלית הרתעתית והוא נושא אלמנטים עונשיים, אך הוא אינו נתפס כהליך עונשי מובהק או כאקט עונשי" (בג"ץ 2651/09 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' שר הפנים (15.6.2011)). לשלמות התמונה אציין, כי תכלית נוספת שהוכרה בפסיקה לפעולת החילוט, היא "הוצאת בלעו של גזלן מפיו" (עניין בן שטרית, עמוד 410). ואולם, תכלית זו רלוונטית, ככלל, מקום בו מדובר ברכוש שהושג בעבירה, ולא ברכוש ששימש לביצוע העבירה (ראו, למשל, דברי השופט ח' מלצר, בע"פ 4980/07 כהן נ' מדינת ישראל, פסקה 45 (4.11.2010)).

ומכאן לענייננו. טענתו של המבקש היא, כי "ההצדקה העיקרית לחילוט אמצעים שהושגו כדין ושימשו לביצוע עבירה, היא עונשית", וכי שגה בית המשפט המחוזי כאשר לא התייחס לרכיב החילוט כעונש, אותו יש לאזן אל מול רכיבי הענישה האחרים, בהינתן חומרת העבירה, וכן הלאה. על רקע האמור לעיל, ברי כי אין ממש בטענתו זו של המבקש, שעה שעולה מהפסיקה, כי כאשר עסקינן בחילוט רכוש, ששימש לצורך ביצוע עבירה, התכלית העיקרית נעוצה, אפוא, בצורך בהרתעה, ואין מדובר בעונש ככל העונשים. לא בכדי קבע המחוקק, במסגרת סעיף 36א(א) לפקודה, כי מחובתו של בית המשפט לצוות על החילוט, "זולת אם סבר שלא לעשות כן מנימוקים מיוחדים שיפרט", וכי החילוט יהיה "בנוסף לכל עונש". המסקנה המתבקשת מכך, היא כי לא נפל פגם בהחלטתו של בית המשפט המחוזי להורות על חילוט שווי המקלט ששימש את המבקש לצורך גידול הסמים, מכספי הפיצויים אשר יינתנו למבקש בגין הפקעת הקרקע. זאת, מאחר שחילוט כספי הפיצויים משרת את התכלית הרתעתית, ומנקודת מבט זו, אין נפקא מינא לכך שהמקרקעין, ובתוכם המקלט, הופקעו מידי של המבקש זה מכבר. חילוט זה נובע, כאמור, מהצורך ליטול את התמריץ הכלכלי לסחור בסמים, כחלק מהאינטרס הציבורי למאבק בתופעה זו. לפיכך, אין מדובר ברכיב עונשי, שאותו יש לבחון ככל שאר רכיבי הענישה, אלא בסנקציה נפרדת ונוספת, המושתתת לצד העונש הנגזר, למי שהורשע בדין.

13. עוד אוסיף, כי כאשר מוגשת בקשת רשות ערעור הנסבה על חומרת העונש אשר הושת על המבקש, תינתן רשות הערעור, ככלל, רק מקום בו העונש סוטה באופן קיצוני ממדיניות הענישה הנהוגה במקרים דומים (רע"פ 10116/16 דסוקי נ' מדינת ישראל (24.1.2017); רע"פ 4512/15 הרוש נ' מדינת ישראל (6.7.2015); רע"פ 4265/15 דדון נ' מדינת ישראל (22.6.2015)). יאמר כבר עתה, כי לעמדתי אין בעונש אשר הושת על המבקש משום סטייה קיצונית ממדיניות הענישה הנהוגת במקרים דומים, ולטעמי, הוא הולם את חומרת העבירה ואת נסיבות ביצועה. אין צורך להכביר במילים ביחס לחומרת עבירות הסחר בסמים מסוכנים, שכן אלו "פוגעות באופן משמעותי בכלל החברה הישראלית" (ע"פ 4201/13 שרכס נ' מדינת ישראל (29.5.2014)), ולפיכך נפסק על ידי בית משפט זה בעבר, "כי יש לנהוג בעבריינים כאלה ביד קשה, וזאת גם בהינתן נסיבות אישיות קשות שלהם" (שם; וראו גם ע"פ 4484/05 שגב נ' מדינת ישראל (8.8.2006); ע"פ 7070/03 זניד נ' מדינת ישראל (3.4.2006)). בנסיבות המקרה דנן, וגם אם מביאים בחשבון את חילוט כספי הפיצויים, כרכיב עונשי אשר הושת על המבקש, אינני סבור כי מדובר בעונש מחמיר יתר על המידה. לא למותר הוא להזכיר, כי עסקינן במבקש בעל עבר פלילי מכביד, הכולל הרשעות קודמות, וזאת בין היתר, בעבירות סמים, בגין חלקן אף הוטלו עליו התחייבות כספית להימנע מעבירה מסוג זה, ועונש מאסר מותנה. כל אלו, לא

הרתיעו את המבקש מלפעול להקמת "מיזם עסקי" לסחר בסמים. יצוין, כי עונשו של המבקש הוקל, עת נקבע לו עונש המצוי בסמוך לרף התחתון של מתחם הענישה, ושעה שנקבע כי שניים מתוך שלושת חודשי המאסר המותנה שהופעל, ירוצו בחופף לעונש המאסר שנגזר עליו בתיק הנוכחי. לאור האמור, סבורני כי העונש שהושת על המבקש הינו ראוי ומאוזן, וזאת גם אם מביאים בחשבון את החילוט, עליו הורה בית המשפט המחוזי. לפיכך, לא מצאתי טעם מבורר להתערב בהחלטתו של בית המשפט המחוזי, בהקשר זה.

14. אשר על כן, הבקשה לרשות ערעור נדחית בזאת.

ניתנה היום, א' באלול התשע"ז (23.8.2017).

שׁוֹפֵט
